

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.

Előfizetések és hirdetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethető: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben. Egyes szám ára 5 kr. o. e.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordai utca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, 1-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. Délyegdíj.

Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségben, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Belsőben: Haasenstein és Vogler (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mose officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart. Nyiltár sora 20 kr.

Pest, jan. 17.

—r. A Deák-kör tegnapi tanácskozmánya egy újabb adattal igazolta azon fejtegetéseinket, melyek a jelenlegi helyzet tarthatlanságából indulva ki, erélyes és határozott pénzügyi politika megállapítását sürgették. Habozás, tervtelenség és határozatlanság jellemzi az irányadó köröket s az ebből származó baj megszibbasztja egész kormányzati rendszerünket. S e visszas állapot tartani is fog, mindaddig, míg az általunk hangsúlyozott, eddig annyira nélkülözött, határozott egy egész évcyclusra kiható pénzügyi terv meg nem állapítatik. Nem tagadjuk, hogy vannak e visszaságnak egyéb okai is; de ezen okok inkább csak az általunk jelzett terv hiánya következtében voltak képesek érvényre jutni, s oly átmeneti természetűek, melyeket el fog enyészthetni a rendes kerékvágásba jutott párt és kormánypolitika. Lónyay, — ez eredménye a tegnapi párteconferenciának — visszavonta módosítás végett javaslatát. E javaslatok egy része, mely a rendes költségvetésből több tételt akar áthelyezni a rendkívülibe, nem fog számíthatni tágabb körben elfogadásra. Van azonban egy másik oldala is Lónyay javaslatának, s ez azon kivételre képes, s pártolásra méltó terv, mely szerint egy részről az eddig megkezdett beruházások okvetlenül befejezendők, s csak ezekre, s rendes szükségletekre soha se vétessenek fel, vagy fordítassanak oly összegek, melyek nem az ország rendes jövedelmeit képezik; s másrésztől az ország jövedelmei egyelőre is, a nélkül azonban hogy a kivetett adók tekintetében létező aránytalanság még súlyosabbá váljék, kitelhetőleg fokoztassanak Lónyay javaslatának eme része pártolásra számíthat nemcsak a Deák-párt körében, hanem mint ezt pl. ma az „Ellenőr“ hangsúlyozza, az ellenzék sem fogja attól idegenkedni. Nem is támadta meg e tervet a Deák-körben senki, s Deák ép úgy mint Széll és Pulszky csak azon scatomage-szerű művellet ellen szólaltak fel, mellyel Lónyay a deficitet a rendes és rendkívüli kiadások közti categoriák felállításával apasztani, s látszólag kevesbiteni törekedett. E javaslat különben önmaga tenné illusoriussá a Lónyay által kimondatni javasolt amaz elvet, hogy a rendes kiadások kölcsönök által nem fedezhetők. Belátta ezt maga Lónyay is, s ennek tulajdonítandó, hogy javaslatát újabb szövegezés végett visszavette; s így a Deák-kör szombati tanácskozmányán Lónyay javaslatának csak általunk fenebb jelzett töredéke fog tárgyalás alá jutni. Rézünkről az elemek e forrásból nemcsak pártalakulásunkra, de az országra nézve is nagy hasznót várunk; várjuk pedig azért, mert mint már egyszer kifejeztük, meggyőződésünk, hogy ez az egyetlen módja annak, hogy pártaink a közjogi vitát régkép elefedjék, s annak felülésztését, jobb és hasznosabb munka hiányában ne kísérsék meg.

A költségvetési vita előtt.

II.

Pest, január 14.

— r. Azt nem lehet tagadni, hogy az adó aránytalanság és igazságtalanság van az országban felosztva. Magyarországról szólva, a dunántúli vármegyékben az adó alig üti meg a tiszta jövedelemnek tíz százalékát, ugyanakkor, midőn a bántás s a Tiszavidék néhány megyében a tiszta jövedelem 30%-a szedetik be adó fejében.

A létező aránytalanságot még elviselhetőbbé tenni; terhelni még jobban azt, a ki úgy is eléggé meg van terhelve, ez nem lehet egy alkotmányos ország kormányának politikája.

De van-e mód a létező bajon másként segíteni?

Ha nem volna, még ez esetben sem szabadna ily módú rosszabbá tenni a bajt.

Ily eszközöket alkalmazásba vehetett az absolutismus, mely adórendszerének legfőbb elvét a nép zsírjának kiszivattyuzásában, elszegényítésében kereste, ezáltal híven azt céljainak meghódíthatni.

Igen, vetik ellene másrésztől, de az egyetlen mód az adók új kivetése, igazságosabb és arányosabb felosztása; ez pedig nem egy év munkája. Segíteni pedig okvetlenül kell az ország pénzügyi helyzetén.

Kell segíteni kétségkívül; de nem oly gyógyszerrel, mely peyor morbo.

A segítség, oly rendezetlen, terv nélküli évről-évre, napról-napra elő pénzügyi politika mellett, minő nálunk követetik, természetesen nagyon nehéz. Másutt ily esetben kölcsönök után szokták a bajt elodázni; a különbség csak az, hogy más államokban egy világos, hosszabb időre kidolgozott, több év szükségait átölő pénzügyi terv alapján történik egy megfelelő összegű kölcsön felvétele, melylyel rendesen a kellő kerékvágásba is jut azután az állam pénzügyi gazdálkodása.

És mi történik nálunk? Évek hosszú során látjuk világosan a deficitet; s az a mit tesszünk, legfőleg abból áll, hogy a jó Istenhez imádkozunk jó termésért; remélünk és bizunk a jövőben s mikor aztán körmünkre ég az elodázhatlan szükség, akkor veszünk fel most 40 majd 30, majd egy még kisebb, vagy nagyobb összegű kölcsönt, s akkor azután ismét zsebre tesszük kezünket, s noha biztosan tudjuk, hogy e kölcsönök nem fedezik a szükségletet, várjuk a jó szerencsét, azzal a boldog gondolattal, hogy hát ha mégis megtelik az az államcassa amugy váratlanul; ha pedig ez nem történik meg, azt hisszük, hogy jókor lesz a bajon segíteni akkor is, ha proximus ardet Uealegon.

Ez azonban olyan baj, melyen, megtörtént dolog lévén, segíteni a jelenre nézve nem lehet.

A kérdés ez idő szerint csak az, hogyan emeljük adópótlék behozatala nélkül jövedelmi forrásainkat?

A catastro teljes átalakítása természetesen évek munkája. Nem így az egyszerű revisió. Rézünkről például semmi igazságtalanságot sem látnánk abban, ha a catastro egyszerű revisió alá kerülne, s mindazon területek, melyek abból az első összeírásnál kimaradtak, mindazon legelők, melyek 1853 óta szántóföldekké változtak, s búzát teremnek; mindazon erdőtalaj, melyen a fának a vasuti közlekedés folytán drágán történt eladása következtében buza vagy repeze diszlik, mindazon mocsárok, melyek kiszáradtak, s eke alá kerültek nem az 1853 ki, hanem az 1873-ki állapot szerint adóztatnak meg.

Nem is említjük azt, hogy a vasuti közlekedés a régi catastro alapelvét gyökerében felkorgatta; mert a piaci árak jelenleg nem többé a provinciális közlekedéshez képest, hanem a pesti gabona-tőzsde árai szerint számíttatnak, levonva azokból természetesen a vitelbért.

Ily eljárás mellett, rögtön s minden igazságtalanság nélkül milliókkal fognak szapo-

rodni az állam bevételei s a földadó is, mint a jövedelmi adó, mely jelenleg körülbelül 50%-al növekedett, növekedni fog, ha egyszer elszoktunk azon saját zsebünknek hízoló balvéleméttől, hogy eltitkolás által szabad az államot károsítani, s azon meggyőződésre jutunk, mely az angol parlamentben már is kifejezést nyert, hogy alkotmányos államban nincs a polgárok tökéjének jövedelmezőbb része, mint az, mely adó alakjában fizetetik.

Nem jajveszékelnünk, hanem a bajon erélyes és megfontolt intézkedések által kell segíteni!

Legújabb táviratok.

Bécs, jan. 18. A Grammont hg. által kezdeményezett iratváltás, mely a fejedelmek közt történt, azon megegyezést tartalmazza, hogy minden felmerülő politikai kérdés után megállapodásra fognak lépni, és valamely 3-dik hatalmassággal nem lépnek szerződésre a nélkül, hogy egymást előre ne értesítsék. — Hg. Swarzenberg bibornok ide érkezett.

Bécs, jan. 18. A pénzügyi bizottság elintézte a belügyi budgettet; erre a cultusminiszteri budgetnek azon czimét fogadta el lényegében a kormány előterjeszténye szerint, mely a központi vezetésre, a tudományok akadémiájára, birodalmi földtani intézetre, és a közigazgatási statisztika közp. bizottságára vonatkozik.

London, jan. A „Morning Post“ megczáfolja azon hírt, hogy Napoleon herceg mint trónkövetelő vagy mint regens szándékoznék fellépni; — a nevezett lap ezeket mondja: a herceg csak francia polgár-jogait kívánja visszaszerezni és csak a kormányforma végleges megállapítása után fog visszatérni Franciaországba.

Szent-Pétervár, jan. 18. Az orosz udvar 14 napi gyászt vesz fel Napoleonért.

Washington, jan. 17. Grant elnök elrendelé, hogy a hajdani foederalista tisztok zárassanak ki az államhivatalokból.

Hátszeg, 1873-ki január 16-án.

A hátszegi római kath. egyházközség ez új év első napjaiban, kegyes főpástorra Fogarasy Mihály ő nmlga részéről azon kellemes meglepetésben részesült, hogy miután ő nagyméltóságának értésére jutott, miszerint azon négy mázsás szép harang árából — melyet a főnemlített község ő nagyméltóságának kezdeményezése és 100 frnyi adománya folytán Walsér Ferencznel közlebről öntetett — még 87 fr. 55 krnyi összeg fedezetlen; tehát az összeg az szegény község főlegése szempontjából nagylelkűen megküldeni kegyeskedett. — Isten — kinek dicsőségét fogja hirdetni ama harang — ezerszeresen fizesse vissza a jótéteményeiről ország szerte ismeretes főpástor-nak ez újabb adományát is, melylyel a hívek áhitatának ebresztését előmozdítani méltóztatott. ▽

Nagy-Enyed, 1873 jan. 10.

Igazságügyminiszterünk a n.-enyedi m. kir. országos feyintézet felosztatta, s a feyencznöket a Marianostrai női országos feyintézetbe szálíttatta át. Ez által az állam részére 12981 frt takorított meg, a mi minden esetre dicsőre méltó. Más kérdés azonban az, vajon az erdélyi részekben fölösleges volt-e egy olyan feyintézet, milyent minap Nagy-Enyeden felosztattak.

Az igazságügyér érintett rendelete egy oly intézetet szüntetett meg, mely mintául szolgálhatott volna büntetőrendszerünk korszerű reformjánál.

Az ottan uralkodott rend, pártatlan tisztaság, a feyencznökre fordított gondoskodás, oktatás, javulásra célzó fáradhatatlan intézkedés, minden látogatót bálumással töltött el. Ez azonban egyesek véleménye lehet, azonban a megdönthetlen bizonyíték az országos érdekek szempontjából az, hogy az utolsó 4 évben azon feyintézetből büntetésök idejének letelte után kiszabadult 64 feyencznö közül

a hatóságok jelentése szerint legalább 40 tökéletesen megjavultnak tekinthető, tehát az állam és a büntető igazság czélt ért, a feyintézet rendeltetésének valóságos megfelelt. Ebben része volt a szervezetnek és a felügyeleti rendszernek is; hanem bármely organismus mozdítatlan géphez hasonlít; a mi ebbe lelket ad, az azon személyiségtől függ, ki a rendszert megtestesíti, a rendszabályokat foganatosítja. Így volt a n.-enyedi feyintézetnél is: derék igazgatójának tulajdonítható az egész eredmény, miután azon feyintézetet ezelőtt 4 évvel nem a legjobb állapotban vette kormányzata alá s azóta azt csaknem svájci minta-börtönök módjára sikerült berendeznie.

Ujból üdvözöljük a miniszteriumot a takarékoság terén, s óhajtjuk, miszerint e kicsi kezdet nagyban folytattassék; hanem egyszermind arra is bátrak vagyunk kormányunk figyelmét felhívni, hogy a gyakorlat tűzpróbáját kiállott szaklérfiakat, kik emigy rendelkezési állapotba jutottak, alkalmazza azon téren, hol oly szép eredményeket tudtak felmutatni, s a kik netalán hajlott kor, vagy más okokból nyugalomra vágyának a becsülettel teljesített kötelesség szem előtt tartásával győzze meg arról, hogy az állam jobban tudja méltányolni hivatalnokai érdemeit, képességeit, mint ezt társulatok és magánosok mindig cselekszik. (r. 1.)*

Az adózás ügye Magyarországon.

Történeti visszaillesztás.

A Beöthy Zsolt által szerkesztett „Atheneum“ következő közérdekű és alapos cikket hoz.

„Most, midőn országgyűlésünk rövid idő mul-tán ismét ama nehéz kérdéssel foglalkozik, hogy melyek legyenek a források, minők a módozatok, melyek mellett államháztartásunk bevételi rendszere maradandólag megállapítható; önkéntelenül merül fel a kérdés, hogy minő a történeti háttér mely e nagy, milliókat érdeklő és milliók életébe vágó kérdés megoldásánál támpontul kinálkozik, vagy irányadoul szolgálhat?

Az adóügy forduló pontját valamennyi európai államban a feudális viszonyokból való kibontakozás és a natural-gazdaságból a pénzgazdaságba való átmenetel képezi. Az a politikai, ez a gazdasági újajszületés; azzal az általános teherviselés, ezzel a hozadéki és jövedelmi adók behozatala válik szükségessé. A változás tehát nagy, de azért meg sem annyira új, hogy a régieknek magva benn ne foglaltatnék az új husban. A czéhek szabadalom díja átalakul iparjegydóvá, a tized-, és kapadó a föld tiszta hozadékára kivetett arányos adóvá; csak a forma változik és tőkélyesbül, de a lényeg marad. A régi viszonyok számai átszövődnek az ujba.

Mi, magyarok, kétszeresen szerencsétlenek vagyunk az adóügy terén történeti átalakulás meneténel; először azért, mivel lassan tudtunk az újviszonyokba belealkalmazkodni; másodsor azért, hogy midőn akkor, az újabbkori reformtörékvések nagy bajnokai immár a nézeteket és a módokat is előkészítették, melyek mellett az átalakulás megtörténhetett volna, jött egy vihar és szétseparte eszköznek és kezöknek fáradtságos munkáját és viszonyainkkal ismeretlen, ellenséges kezébe juttatta a demokratikus államintézményeknek megfelelő adórendszer behozatalát.

Ez átalakulás előzményét: az 1848. előtti adórendszert, az 1848-ki adótervet, az 1851-ki adóprovisoriumot és a legújabb adóügyi reform-törékvéseket szándékoznék e helyen ismertetni, hogy ez elegendő ügy történetét, nem egy, bajosan megközelíthető forrásból is — előadván, a historiai fejlődés ismeretének fonlát adjuk olvasóink kezébe, hogy a szőnyegen levő tárgyról közzétett és köz-zéteendő nézetek-k, véleményeknek, nyilatkozatok-nak, czikkeknak, értekezéseknek és tanulmányoknak labirinthjában könnyebben kiismerjék magukat.

* T. levelezők nézetét mi is osztjuk s meg vagyunk győződve, hogy a magyar kormány e részben is az osztó igazság elvének hódolva a becsületlen, onfeláldozó munka jutalmát senkiől sem vonja meg, a minthogy e részben még ez absolut kormányok is megtartják az egy-ekkel szemben a suum cuique.

Szerk.

Nemzeti hűségünk egyik régi keleti és régi fogva a legújabb időkig ápolott gyengéje, hogy szeretjük állami intézményeinket a birtokalmánnyal párhuzamban állítani. Ha egy két történeti incipent és a külföldi veszély tekintetbe, igazoltak is látszik ez a hűség igyekezet; de ha részletekbe ereszkedünk, csakhamar feltűnik a lényege különbség, mely az egymástól annyira különböző angol magyar egyéni, társadalmi, politikai és gazdasági viszonyok különbözősége folytán állami intézményeinkben is különbözőleg nyilvánul. Így egyebek között az adóügynél. Anghában az ingó vagyon nagysága, hatalma már ősi idők óta fogva társadalmi osztályok és különböző kereseti foglalkozások szerint megállapított osztályadókat jelölt ki az állami szükségletek fedezésére, míg minálunk a mezőgazdaság és általában az ingatlan értékek tulsulya a földbirtok hozadékát jelölik ki az adózás legalkalmasabb alapjául; ott valamennyi társadalmi osztály, egyházi úgy mint világi főurak és nemesek, polgárok és parasztok, nálunk csak a misera plebs contribuens: a jobbgyök és polgárság, járultak az országos egyenes adóterhek fedezéséhez. E két különféle, egymásnak szinte arccal forduló irány az egyenes adóügy terén Angliában osztályadózási rendszerre és annak nyomán, e rendszer utmutatása folytán, 1798-ban általános jövedelem adóra vezetett; nálunk pedig a kapuadót, vagy a hogy jobban hangzik a magyar fülnek: a portaadót alapítá meg.

Azonban ne kapustól rontunk a házba, hanem oly kerülő, melyet eszünkben tarthatunk. Sokkal szűkebb a terünk, de még fogyatékosabbak is a források, melyek rendelkezésünkre állanak, hogysem hű képét adhatnók adóre dszerünk részletes fejlődésének. Csak egy két kiváló mozzanatot érintünk meg, a fejlődés útjának csak határköveinél pihenve egy-két szempillantást oly czézből, hogy a rendes uton jussunk el tulajdonképeni célunk tágasabb mezejére.

A vezérek korában általános adózásnak nyoma sincsenek. A népvándorlás adóörvényeit ismerjük; itt minden hódító, kinek kard volt a kezében, adóvégrehajtó volt. Az Arpad házából való királyok alatt is még csak a domannok, bánák, a tized, huszad, nyusztbörök, vámok, révbérek, büntetésdíjak, vásárra vitt élelmi cikkek után járó illetékek és valószínűleg a megtelepült idegenekre rótt „kis pénzék“ képezik az államjövdelem forrásait. Voltaképen egyenes adóról még szó sincs.

Az Anjouk alatt azonban az adók ügye már határozottab alakot kezd ölteni. E francia olasz családi Sziciliából már mesterségesebb államisp ismeretét hozta magával, melynek keretei kenésére több olaj kellett, Mindjárt Károly, hogy a mind jobban igénybe vett kincstár jövedelmét gyarapítsa és ellensúlyozza ennek az általános elterjedt pénzhamisítás folytán szenvedett veszteségeit: kamaranyereség (lucrum camarae) neve alatt minden parasz portától vagy kaputól, melyen egy szénával vagy gabnával terhelt szekér be- és kimehetett, 18 kis pénzt szedtetett. A kamaranyereség ezóta rendes bevételi forrássá kezdett válni és lassan-lassan rendes egyenes adóvá nőtte ki magát. Emelkedésében is szépen halad-

tunk. Lajos alatt 18, Zsigmond alatt 30 kis pénzre rugott, Mátyás alatt már 1 frtra, majd később 3, sőt 9 forintig is emelkedett, hogy azután soha többé vissza ne szálljon. A kamaranyereséget királyaink eleintén önkényesen állapították meg. Matyás volt az első, ki megígérte, hogy az országgyűlés tudta és beleegyezése nélkül sem ezen, sem más adót nem szedet. Adókötelesek csak a jobbgyök és a városi polgárok voltak; az igen szegények, zsellérek és cselédek nem fizettek, valamint a nemesség vitélő vállait is csak a sajátos mente nyomta egvedül. Kivettetet pedig akkor az adó nem egy meghatározott összegben, hanem porták szerint megállapított kulcs szerint.

Később a törökök ellen folytatott küzdelmek a kamaranyereség mellett segedelmeket (subsidiá) is tettek szükségessé. A pártzenvedély sokszorosan belejátszott, hogy az ország, vagy az országnak egy része új terhek alá hajtsa nyakát; míg a másik részét úgy is hajtotta a török a különkülön adók nehé igájába. Eleintén a két adónem külön szedetett, 1563. óta azonban egy győelvasztatott és leginkább segedelem név alatt fordul elő országgyűléseink irományaiban.

Nevezetes fordulat állott be az adózás terén 1715-ben, midőn az állandó katonaság elve és alkalmaztatása kimondatván, gondoskodni kellett az állandó teher állandó fedezéséről is. Az országgyűlés tehát az eddig bizonytalan segedelmek helyett országos hadi adót ajánlott meg, mely kezdetben bizonyos lótarási és katonai porciókból (ma is fentartotta e szóáformát sok vidéken a nép és generalizálta valamennyi adójára: a királyi porciója, a vármegye porciója stb.) állott. 1722-től fogva azonban már készpénzben állapított meg. Ez a nagy fontosságú lépés hát épen egy esztendővel előzte meg a Pragmatica Sanctiót. Ettől kezdve országgyűléseink dietáról dietára állapították meg a hadi adót, melynek összege 1722-ben 2.138.000 frt., a legutóbbi években pedig 1825-évtől kezdve 4.395.244 frt. Érdekes tünemény, hogy a megállapított hadiadó összege törvénybe soha sem iktatott, és beszédéséről az ország rendei nem is kezsedtek. A legnagyobb különbség, mely a kamaranyereség, illetőleg subsidiumok, meg a hadiadó között felállíthatatik az, hogy amazoknál csak az adókulcs állapítatván meg, annyi szedet-hetett be utánuk, a mennyit az adószedők bírtak; míg a katonai adó felosztási adó volt, és e néven csak annyi szedethetett be, a mennyit az országgyűlés évenként megállapított. Adóköteles most is a városi polgárság és jobbgyóság volt, — a községi bíró, jegyző és honorátiók kivételével.

A hadiadó felosztása a megyékre és szabad királyi városokra a porták alapján eszközölt. A porta fogalmát azonban a századok, melyeken át a terhet csak huzta népünk a nélkül, hogy valami nagy hasznát látta volna, nem egyszer változtaták meg. Eredetileg egy jobbgyóházat és telket jelentett, később azonban, 1609. óta, a paraszok elszegényedése folytán négy paraszudvar és 12 zsellérház vétetett egy portául. Ez adókövetési alapnak eredetileg értelmé, később azonban, mint Kosuth megjegyzé: ideális alappá változott. Országgyűléseink érezték is az ennek folyán bekövetkezett igazságtalanságot, és két ízben, elő-

vigyáznak az ütenyre, sőt gyakran hamis hangot vesznek. E hamis játék azon gondolatra hozott több európai, hogy az araboknál kisebb töredékekre van osztva a zene, mint nálunk, hogy azt a mi hangjegyjeinkkel nem is lehetne leírni. Ez azonban nem áll, a mit másféle hangtöredékek voltak, egyszerű hamis hang volt sem egyéb.

A vidéki araboknál sokkal eredetibb zene-forgalmakra találunk, mint a városi zenészeknél, kik ugyan souverányan megvetéssel tekintenek le felasi rivaljaikra s egyszerű hangszereikre; mindazonáltal be kell vallanom, hogy azon vidéki arabzenészek, kiket hallottam, sokkal közelebb álltak a tiszta zene eszméjéhez, mint városi versenytársaik.

A városiak hegedűszerű hangszere az u. n. Kamendsán vitték legtöbbre az európai zene elron-tását. A Kamendsa fő fő vágyódása valamennyi rhabájátszóának, s ha azt kezelni tudja, nagyragyása tökéletesen ki van elégítve. Jaj annak az európainak, ki vagy nemsüket, vagy nincs zeneérzéke ha egyszer ily önhitt zenész vonója körébe téved! Összekintott fulek, s megrontott kedély-nyugalom nélkül nem szabadul. Szerencsére e „művészek“ száma nem nagy, ugyhogy csakhamar megismer-tem e hall-érzék kisértőket. Ha valamelyik muzsi-kális kávéházba beléptem, legelőször a hegedű után néztem, s ha volt csak egy is a hangszerek közt, azonnal megmenekültem, mert mint európai számíthatam arra, hogy máskülönb valamennyi muzsikális kinn keresztülvetet a Kamendsa kezé-lője.

A hamis zenének egyrészt a közönség is az oka. Így pl. Tunisban azt tapasztaltam, hogy a magas rangúak a tiszta arab zenében, mely tulajdonképen nem más, mint a régi görög, csak jelenté-telenül változtatott zene, semmi élvezetet sem talál-nak, és ama izlés rontó pótlásokat s változatokat ugyszólva megkövetelik. Az európai zenéhez kü-lönbön legkevésbé sem értenek. Emlékszem, hogy

szőr 1715-ben, később egy század mulva, 1825-ben rendelték el a portális összeírás revisióját oly módon, hogy az összeírást a szomszéd megyebeli összeírók eszközölték. De a nagy költséggel elkészített munkálatok egyik ízben sem léptek érvénybe, hanem a helyett az országgyűlési rendek továbbra is a nádot kérték meg, hogy a régi nyomokon osztassa szét a portákat az egyes megyék között. A legutóbbi, 1802-től 1849-ig tartó időszak alatt Magyar- és Horvátország összesen csak 6210³/₈ portát számlált.

A helytartótanács megállapítván az egyes megyékre eső porták számát, a községek és egyes adókötelesek eső adómennyiségét azután a megyék határozták meg, és pedig az u. n. dikális összeírások alapján. Ezek a középkori primitívű összeírások abból állottak, hogy az adókötelesek, u. m. a jobbgyök, fiak; loányiak, az iparosok és kereskedők, a mennyiben 16-ik évüket elérték és még a 60 éven túl nem voltak, továbbá a lovak, csikók, ökrök, tehének, borjúk, sertések, juhok és méhkasok, valamint a parasz telkek, szőlők és nádasok, egészben 90 rovat alatt összeíratottak. Ezen rovatok alapján képeztettek a dikák, vagyis a mértékek, melyek szerint fizesse ki ki személye, ingó vagy ingatlan vagyona után hadi adóját. A dika összege csaknem minden megyében más volt, így például némely helyütt 1, másutt 5 hó vétetett egy dikául. Ez teljesen a vármegye tetszésétől függött. Meghatározván a megye a dikák számát, a megyére rótt hadi adót annyi részre osztotta, a mennyi dikája volt a megyének. Ez volt az adókulcs, és ennek nyomán állapított meg az egyes községek és egyes lakások hadi adója. Hasonló alapokon vétetett ki még a megyék házi adójais, mely az országgyűlés befolyása nélkül, de a helytartótanács felügyelete alatt a megyék által szedetett ugyancsak a nem nemes osztályoktól.

E két egyenes adón kívül volt még több apróbb adó; mint a szepesi városok királybéré és a zsidók türelmi adója; de ezeknek sem bevételi, sem adóügyi szempontból nem volt nagyobb jelentőségük.

A hadi adó foglalta magában a föld-, ház-, jövedelem- és személyes kereseti adóalapokat. Nem szükséges hosszú és tekervényes okoskodással bizonyítani felosztási és kivétési módzatainak szembeszökő hiányait és felőlőben primitív voltát. Igazságtalanságnak mutogatására sem vesztegetünk sok szót. Századokig vittek osztályok terheket egyedül és élveztek nemes atyáink békén, nyugton, háborítás nélkül a napokat mások rovására. De minek egy csepp a tengerhez, a mely már ugys kiöntött és megtermékenyítette a földet.

Az érintett egyenes adókon kívül nevezetes forrásokat képez ek még a kincstári és koronai uradalmak, a harminczad, a só-, posta- és salétromregale, a lotto és bányáink, melyek részben a magyar, részben pedig a bécsi udvari kamara igazgatása alatt állottak. Miután sem a miniszteri felelősség, sem a nyilvános számadások elve még elfogadva nem volt, ezeknek évenkénti jövedelme részben a magyarországi pénzügyi politikai igazgatás és igazságszolgáltatás költségeinek fedezé-

egy híres olasz hegedűművész egyszer bemutatta magát a tunisi bey és udvara előtt. Előbb Mozart egy sonatájával kísértette meg; de minthogy az udvar ennél csaknem elaludt, Verdi föle operariákat kezdett játszani. Még ez is igen sok volt a közönségnek. Végre egy barátja azon tanácsot adta neki, hogy játszék egy arab indulót, még pedig megfordított vonóval. Ezt ugyan művészele kigunyolásának tekintette, de minthogy még sem akart minden tetszésnyilatkozat nélkül távozni, learmo-lta vonója farszével az indulót. Borzasztó volt, de lelkesült tapsvihart aratot! Sőt a bey ugy nyilatkozott, hogy csak most kezdi az európai zenét érteni! A wirwart ilyennek vélte. A művész előadá-sáért rendjelt és 1000 frankot kapott.

Magában Arabiában a zene ősi egyszerűségében tartotta főn magát. A felsziget déli részén a zenészek meralai és dosau nevek alatt ismerete-tetek. Többnyire a pariai osztályához tartoznak, tehát társadalmi tekintetben nagyon alant állanak; azonban máskép sok előnyt élveznek, pl. szokás az énekeseket és zenészeket menyezők alkalmával oly gazdagon jutalmazni, hogy sokszor a jutalmazó ezt erősen megsini. Ha a dosan vagy dics-énekes egy arabot énekekben magasztal, ez semmit sem tagadhat meg tőle.

A legkedveltebb népdallamok Dél-Arabiában a hodszaini és achamer. Előbbi dallam eroticus, az utóbbi panegyricus s ezt karénekek kísérik. Minden ének, mit Arabiában hallottam, a mi fogalmaink szerint ugyan kissé durva, de mégis eléggé ősz-hangzó, és tökéletesen különbözik az egyptomiak és éjszak-afrikai városok modorától. A legkedveltebb hangszerek itt a rhabába, (így nevezik Arabiában az algieri Rhabáb-ot, — egy neme a hegedűnek) és a kassába egyszerű nádszó, a taar vagy tambourin is ritkán hiányzik. Az ünnepeknél ezen kívül még a nők éneke is elég hangzatos zenekíséret, minthogy a supharitot, e gyönyörű tiszta hangot százféle változatban szakadatlanul éneklék.

sére fordítottak, részben pedig a bécsi udvari kamara feneketlen tárczájában tüntek el. Közművelődési és anyagi érdekeink előmozdítására egyetlen garas sem jutott. Csak annyit gondoskodtak rólunk, hogy se éhen ne halljunk, se zsirunkba ne fulladjunk bele.

A jóakarát nemzetünk jobbjában megvolt, ezt nem tagadhatjuk. — Már 1715-ben hozták indítványba egy országos pénztár alapítását, mely közművelődési és anyagi érdekeink előmozdítására lett szánva. Ez a terv 1723-ban pozitív alakot is nyert, a sóregale, honfűsítési díjak és némely koronajószágok jövedelméjélőtvén ki forrásokul. De akkor, valamint később is: 1844. évben, az udvar és részben a nemadózó párt ellenzése lehetlenné tévé e terv valóítását és szá-zadokat kellett átelnünk a nélkül, hogy a honvédelmi, némi kezdetleges közigazgatási és igazságszolgáltatási czélokon kívül magasabb kulturérdekek fejlesztésére is igénybe vettük volna a nemzeti adóerőt.

Ez állapotok a 30-as, még inkább pedig a 40-es években mind türhellenebbekké váltak Széchenyi, Dessewffy, Kossuth, Trefort, Lónyay, Csen-gery és Eötvös adóügyi igítaiói egyre törték a makacs ellenzék elzárt várát és napról-napra szaporíták azok számát, kik az általános teherviselést és ezzel adórendszerünk adóreformjának szükségét belátták, óhajtották, sürgették, készen az áldozatra megvalósításának nagy érdekében. Hatalmasan áldatosan indult meg a „nagy röpiratirodalom“, melynek minden betűje a nemzetnek dus kalaszt hajtó mag gyanánt hullott a közvélemény talajába.

Széchenyi itt is bölcs közvetítőként lépett fel és nem törni, hanem fokozatosan hajítani akart. 1843-ban indítványozta, hogy vétessék fel egy 1000 milliós nemzeti kölcsön, mely az ország közlekedési hálózatának kiépítésére és művelődési érdekeinek előmozdítására fordítatnék. E kölcsön törlesztésére és kamatainak fizetésére hozassék be általános, nemesíté mint nem nemesíté terhelő te-lekadó, mely minden hold után két-két garasban rovasssék ki.

Dessewffy Emi pedig 1847-ben megjelent röpiratában: „Fizessünk, mennyit becsülettel elbí-rünk magunk magunkért“, erőlyesen követeli az országos pénzügy reformját. „Óda jutottunk, — mondja, — hogy foltozgatásokkal nem haladhatunk előre; önrendezésünkre szolgáló pénzügyre van szükségünk; beruházásokat kell tennünk és nem elégedhetünk meg azzal, hogy mint eddig pusztán csak a közigazgatási czélokra legyen fe-dezet. Erre nézve szükséges, hogy az általános teherviselés, a pénzügyi kezelők felelőssége törvénybe iktatassék, és az egyenes adók mellett az indirekt adókkal is kísérletet tegnyök.“

Kossuth is terjedelmes röpiratban sürgeti az adók reformját és új meg új adókat proponál. Ezekről csak legközelebb szólunk, Kossuthnak jutván a szerep, hogy mint pénzügyminiszter első terve etét készítse azon adórendszernek, mely az 1848-ki átalakulások folytán szükségessé vált, és a mely szerencsésebb körülmények között valószínűleg nem egy adónk alapkövét rakta le.

Dobner Rudolf.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, jan. 20-án.

— **T. olvasóinkkal tudatjuk, hogy a január 20-ka után beérkezé előfizetőknék csak feb. 1-től kezdve szolgálhatunk lappal elfogyván a fölős példányok;**

— **A földadókataszter kiigazításáról** szóló tvjavaslatot a pénzügyminiszter jövő hét végén terjeszti a ház elé; addig mind a törvényelő-készítő bizottság, mind a Deákör bizottsága átvizsgálta lesz azt a pénzügyminiszter e javaslat mellékletei közt a modern államok földadó-rend-szerének kimutatását is közölni fogja a képviselők-ke. E kimutatás a napokban elkészül.

— **A telepítvényes törvényjavaslatra** nézve az egyeztető tárgyalás az igazság-ügyminiszter s a felsőház jogügyi között a napokban megkezdetik. E tárgyalások közben Tisza Kál-mán ja-aslata is figyelembe véték. Mind az igaz-ságügy, mind a pénzügyminiszter oly megoldásra törekednek, mely mind a két ház óhajását, mind a kincstár érdekeit teljesen kielégíti. Az igazság-ügyminiszter a tárgyalásokra Horváth Döme képviselőt veendi maga melé.

— **A képviselő-ház állandó honvédelmi bizottsága** f. hó 16-án tárgyalta azon tjavaslatot, melylyel a véderőről szóló tör-vény 14 §-sa módosítani czéloztatik. E törvény szerint ugyanis a honvédség 11 éven keresztül évenként felváltva 2 s 3 hétig hivatotl zászól alá az egyik évben zászlóalj, a másodikban nagyobb harcászati csapatgyakorlatokban iskoláztatott. A tapasztalás azonban azt mutatta, hogy beszólítás alkalmával pár napot a felszerelés, pár napot a

TÁRCSA.

Arab zenészek, tánczosnók.

II.

Az arabok keveset adnak a dallamosságra, a szavakra fektetik a fősúlyt, és nem a dal szépsége, hanem a versek eléneklésének pontosság az, mit a közönség tetszéssel fogad.

A férfi-ének nem dicsekedhetik oly szelid, lágy dallamossággal, mint a női. Sőt inkább rendszeren tulhangos. Csaknem mind orrból énekelnek s így elüt az európai énektől. Az arab ének többnyire csak recitáció. A dallam csak mellékdolog. Ki a verseket tisztán érthetően ejti ki, itt mindig nagy tetszésre számíthat, ha éneke nem is valami jó.

A férfi hangverseny rendszeren két régi alaku And nevű gitarré, egy rhabab, egy kisebb csőngettyús tambourin s egy hosszudad dob kíséretében megy végbe. A rhabab kezelője főszemély a zenészek között. Ő játsza tulajdonképen az apadallamot, melyet a többi hangszerek lármaválkisének. Ha az arab dallamokat tisztán játszák, bizonyos élvezetet nyujtanak, kivált, ha kissé hozzá szokott az ember, mert annyira különbözőnek azok az euró-paitól, hogy úgy szólva meg kell azokkal hallérzékünknek barátkozni. Azonban újabb időkben, fájdalom, gyakran megtörténik a városokban, hogy a zenészek, kik civilizáltaknak s találokonyaknak tartják magukat, a jó régi arab zenét saját rosz, vagy legtöbb esetben gyenge toldásokkal elékte-lenítik. Gyakran valamely elkoptatott európai mel-lódiát pl. indulót, melyet a zenészek valahol fel-kaptak, szorítanak bele az arab keretbe. Ezután következnek a főzenész saját találmányu változatai, melyeket a kísérek talán most először hallanak, s így természetesen az ütenyt nem tarthatják meg. Ezért gyakran zavarják meg az őszhangzatot, s nem

leszerelés vevén igénybe, egy hét a törvény által kikötött időből rendszeresen használtanul telt el, mi kárára vált mind a legénységnek, mind a honvédség céljainak, mind az államnak, s még ezen kívül a fennmaradt idő elégtelennek bizonyult be a legénység kellő begyakorlására. Ezen hátrányokon segítendő a javaslat két, évenként öt hétre gyakorlási időt szab ki, s míg a mostani törvény szerint a legénység összesen 28 hetet tölt fegyver alatt, addig az új javaslat al 25 hetet, s még ezzel is nagyobb előnyök vannak elérve, mint amazzal. A bizottság egyhangúlag fogadta el a javaslatot. Előadóvá Bujanovics Sándor választott. Az ülésen mint hallgató Hollán Ernő is jelen volt, kinek a javaslat elkészítésében nagy része volt, de a bizottság alakításakor honvédelmi államtitkár lévén, a bizottságba be nem választott.

— **Az egyetemi** polgárok bálja fényes volt, kétszékűl egyike a on mulatságoknak, melyeket több farsangon át sem lehet teljesen elfeledni. A szépen felszított Redoutban díszes emelvény állott a bálanya ő nagysága számára. A bál magyar csárdással kezdődött, melyre a már ekkor szép számmal megjelent izletes tolettben diszáló hölgykoszoru frissen és pezsgő kedélyvel kezdte a bokázást, kezét fogva a fiatal táncosok seregével, kik közt a rendező bizottság tagjai vörös szalagon az „excelsior” jelszóval üdvözlék a bálók hajnalát. Zeyk Józsefné ő nma a bálanya korán megjelent, de a bált megnyitó tánc (a bál elnöke) elmaradt, azon szomorú gyász esetek miatt, melyek városunkban ép e napon érték az arisztokrátiát; ez okból az arisztokrácia hölgyei ez uttal nem tehették még fényesebbé az egyetemi polgárok bálját. — Már 1/2 11-re megtelt egészen a terem. Mind jobban jobban nekihevültek a táncznak: szivből, lélekéből áldoztak „Therspicore”-nak. A bálkirálynék közül néhányat följegyzünk: Fehér Róza, a két Szombathelyi nővér, Filep Ida, Korbuly Ida, Belhási Ada. Mose! Jolán, Silling Róza, Salamon Klára, Secsárán Irma, (Csikiné nővére), Reményik Mari, Benel Amália és Máda! Gabriella k. a -ok. A hajadanokkal kedvességben, szépségben, küldiszben vetekedtek a féjes hölgyek a bálanya mellett feltüntet: Dr. Csiki Viktorné, Abt Antalné, Finály Henrikné, Molnár Sándorné stb. stb. — tulajdonképen valamennyit elő kellene számlálnunk. Legkedvesebb volt a füzétánc, mely gyönyörű és meglepő alakzatok (figurák) által, majdnem két és fél óra hosszant tartott, ez volt a táncvizalom fénypontja, a rendezők jó izlésének lefényesebb bizonyítéka. — A karzaton és ablak helyeken szintén díszes hölgykoszoru gyönyörködött a táncban Szép és a szó szoross értelmében Tánc! és Tánc! ez a jelszó hangzott este 1/2 10 óráig (az egy órai szünetet ide nem értve) reggeli 1/2 6 óráig — A pénztár bevétele (eddigi adakozásokkal) ha jól vettük ki 1000 forintra megy. Szép kerek összeg. — A díszes közönség 1/2 6-ra oszlott el. A zene azonban 7-ig még mind hangzott az étteremben, s így lehet mondani: hogy az egyetemi polgárok vigadtak kivilágos virradatig és jól vigadtak — a nemes célra alap gyűlt a táncmulatságban részt vett hölgyek egy-egy édes emlékek távoztak el a kedves és díszes mulatságról.

— **A bankügyi tárgyalások.** Bécsben, mint a „N. fr. Presse” írja, egy formális ülés kivételével, még egyetlen lépést sem tettek előre, hanem a magyar biztosok Erkövy és Köffinger urak jan. 17-én több óráig időztek a banképületben, tanulmányozván a pénztári és könyvviteli szerkezetet.

— **A képv. házszabályok** revisiójára kiküldött bizottság munkálataiban már nagyon előhaladt s remélik, hogy a bizottság a jövő hóban előterjesztheti jelentését.

— **A m. t. akademia** már kinevezte a bírálókat a Karácsonyi- és Teleki-díjakra. A karácsonyi-félére folkéreltek: Greguss Agost, Gyulai Pál, Pompéry, Toth Kálmán és Arany László. A Teleki-díjra: Pulszky Ferencz, Zichy Antal és Vadnai Károly, két színesít pedig a nemzeti színház igazgatója nevez ki még a bizottmányba.

— **A „dalkör” rendes közgyűlése** a tanácsház nagy termében, tegnap d. e. fél 11 órakor vette kezdetét. A gyűlést Bogdán István alelnök nyitotta meg. Rövid beszédekben jelenté, hogy gróf Eszterházy Kálmán elnök ömlga a gyász eset miatt nem elnökölhet; másrésztől hangsúlyozta a tagok számának gyarapodását. A titkári jelentésből megértettük, hogy a dalkör múlt évben 4 rendezés és 2 rendkívüli dal- és táncszertélyt rendezett a Redoutban és a Nemeskertben, s hogy hangversenyeken, egyházi ünnepélyeken és temetéseken is akárhányszor működött közre, mely fényes bizonyítéka a dalkör buzgóságának; a meghozott énekdarabok száma 311, a dalkör egy 250 ftrós zongorát is szerzett; rendes választmányi gyűlés egész évben 12 tartott. A dalkörnek 1872-ben volt 318 pártoló és 64 rendes működő tagja. A jelentés elismeréssel emlékeztet meg gr. Péchi Manó, mint a kör védnökének közelebről tapasztalt áldozatkészségéről, Hahn karagya fáradhatlan szorgalmáról. Szabó Endre pénztárnok jelentéséből az tűnt ki, hogy a múlt évi bevétel összesen 2040 ftr volt, melyből a költségek fölött, 35 ftr 48 kr.

maradt. Adóssága van a körnek 400 ftr; azonban e mellett várandósága is van a pártoló tagoknak adott de ki nem fizetett nyugtája után. A pénztári jelentés fölül vizsgálására 3 tagú bizottság küldetett ki Krémer F., Cziriák A. és Steiber J urak személyében, kiknek egyuttal a várandóságok tisztázása mellett kötelességökké tétetett erről jelentést tenni. Bogdán I. a választás előtt bemutatja gr. Péchi Manó újévi levelét, melyben boldogult újévet kíván az egyes tagoknak és 25 ftrt küld ajándékba a körnek. A közgyűlés jegyzőkönyvének köszönetet szavaz. Alelnök gróf Eszterházy, a választmányi tagok úgy a maga részéről lemondást bejelent; a választás ellenőrzésére Székely Antal elnöklele alati Barabás K és Gazi József urakat kéri fel Molnár Sándor indítványára a közgyűlés a karnagynak jegyzőkönyvileg köszönetet szavaz. A választás eredménye a következő: elnököknek közfelkiáltással gróf Eszterházy Kálmán; alelnököknek Bogdán István, e tisztet el nem fogadván, helyette Székely Lajos választottak Titkár: Bergai József (22 szavazattal), pénztárnok: Tuosek József (37 szav.), ellenőr: Kabos Ernő (24 szav.), gazda: Cziriák Frigyes (30 szav.), Levéltárnok: Papp Sándor; választmányi pártoló tagok: Bogdán István közfelkiáltással, Molnár Sándor (38 szav.), Krémer Ferencz (35 szav.), Dr. Groisz Gusztáv (24 szav.), Csiki Imre (32 szav.), Máda! János (23 szav.) Dr. S öts Emil (23 szav.); választmányi munkáló tagok: Bodor Antal (37 szavazattal), Lugosi István (39 szav.) Gazi József (34 szav.), Scholaszter János (36 szav.), B. Lucze József (16 szav.) — A gyűlés 2 óra felé oszlott szét.

— **A zene-conservatorium hangversenye.** A conservatorium zene-előadásán megjelentek egyikében részeseültek azon ritka műélvezetnek, melyet csak egy művészi igazgatás alatt álló zenetudomány, minőt a zene-conservatorium nyújthat. A válogatott közönség a Redout-termet egészen megtölté. Weber C. M. hatalmas hangszínezéssel ír gyönyörű „Oberon nyitányát” Jakobi karnagy vezetés alatt a zenekar adta elő meglepő praecisióval, mit a közönség élénken meg is tapsolt. Márczel Géza ur a műsor második darabját Meyerbeer megható: „Szerzetes dalát” sok érzéssel énekelte s néhol skkerrel küzdve meg a melyebb hangokkal. A Schumann-féle „Ötös” kevésbé sikerült, kivéve Lambert urat, ki a zongorát most is szokott könnyed és érzelmes játékaival kezelte. Viktor Póli k. a Flottov „Stradella nagy áriáját” énekelte; a k. a. szép hangja úgy látszik napról napra nyer érzelmet és iskolázottságban; ez uttal is gyönyörködöttünk szép énekében, azokban az érzésteljes kerekded és mégis sima lágy hangokban, futamokban. **B e e t h o v e n n a g y s z e r ü m ü v e t**, „Wellington győzelmé” a közönség egész meghatottsággal hallgatta végig; e majd elandalítóan, majd velőtrázón hangszerezett művet. A zenekar virtuositással működött, a mi tanuskodott úgy a tagok fáradhatatlan szorgalmáról, mint Jakobi karnagy ur kiváló képességéről. — Altalában elmondhatjuk, hogy a hangverseny egészben véve jól sikerült. A közönség teljes elégedetten távozott 3/4 6 órakor.

— **(Necrolog)** Galanthai gr. Eszterházy János a maga, és neje hidvégi gr. Mikó Julia nevében; valamint testvérei: ifj. gr. Eszterházy Mihály; gr. Eszterházy Ágnes és férje losonczy báró Bánffy Albert; gr. Eszterházy Kálmán és neje bethleni gr. Bethlen Paulina; és gr. Eszterházy Géza — mely bánatos szívvvel jelentik szeretett anyjuk, illetőleg anyósuknak **özvegy galanthai gróf Eszterházy Dénesné**, született hallerkői gróf Haller Cecilia, csillagkeresztűs hölgynek folyó hó 18-án tudó-szélhűdésben 75 éves korában, és özvegyiségének 11-ik évében történt kimúltát Hült tetemei e hó 20-án d. u. 3 órakor fognak a kegyesrendiek szentegyházának sírboltjába elhelyeztetni, és az engesztelő áldozatok ugyanezen szentegyházban e hó 21-én délelőtt 10 órakor a Mindenhatóknak bemutatni. Kolozsvárt, 1873. január 19-én.

— **(Necrolog)** Középső széki gróf Teleki Domokos saját és gyermekei; unoka testvérei: br. Kemény Polyxéna, Gyárfás Domokosné és gyermekei; b. Kemény Juliánna, öz. Zeyk Domokosné és gyermeke: b. Kemény Katalin; b. Kemény Erzsébeth; b. Kemény Karolina; ifj. b. Kemény Domokos és családja; Zeyk Sándor és gyermekei; továbbá b. Kemény Kata, öz. b. Kemény Denesné és családja; id. b. Kemény Domokos és gyermekei; b. Kemény István és családja; b. Kemény György és családja; b. Kemény Judit, Zeyk Károlyné és családja; édes anyja: öz. Teleki Elekné; testvére: gr. Teleki György és családja; valamint a közelebbi és tavolabbi rokonok nevében a rokoni szeretet öszinte fájdalommal jelenti, hogy nagyanyjók, az illetőknek rokona: **öz. gr. Kemény Miklósné**, született széki gróf Teleki Polyxéna, élte 75-ik, özvegyisége 44-ik évében, f. hó 18-án délután 2 órakor, rohamos tüdővészben meghalt. A család bánata szavakban ki nem fejezhető; koporsója felett a hulló könyek beszélének; a halatjeljes szeretetnek ama könyei, melyeket soha senki jobban meg nem érdemelt, mint ő, ki mindnyájuknak második édes anyja volt; egész lényé önfeláldozó szeretet, kifogyhatatlan jóság, a szenvedések tüzeiben minden földi szennyől megtisztult szív, vallásos hit: a női erényeknek mintaképe!

Mig családja él e földön, drága hamvai fölött mindig örködni fog a hála és kegyeletteljes szeretet, sőt megőrzi emléket sokáig a szenvedők, szükülködők és elhagyatottak ama nagyobb és népeesebb családja is, melyért hogy mennyi jót tett, csak a jó isten tudja! Hadd hulljanak s borítsák be ravatalát a szívek fájdalomának drága gyöngyei: a könyvek! Az idvezült kiszívedett tetemei f. hó 20-án, hétfőn d. e. 10 órakor középső gr. Teleki Domokos piaczori házából — felettők tartandó rövid ima után — a sárpataki családi sírboltba fognak szállítani. Kolozsvárt, 1873. jan. 18-án.

— **Zeyk Józsefné, szül. gróf Teleky Ágnes** ő nagysága jegyét az egyetemi bála 100 ftrtal váltotta ki.

— **Jégsport.** Tegnap zene mellett csúszkáltunk ismét a jegen; a hölgyek ma még nagyobb számmal vettek részt a mulatságban.

— **Gróf Karácsonyi Guido** Pestről tíz ftrt küldött az e. bálrendező bizottságnak, hozzá akarván járulni valamivel az egyetemi kör létesítéséhez.

— **Toldy Ferencz** f. hó 17-én este „A magyar irodalom utolsó száz évéről”, tartott Pesten fölvonást.

— **A koronaherceg**, midőn közelebről meglátogatta a „kettejü családny”-t Bécsben, nagyon szerette volna táncolni is látni, a mi azonban mis Criszinje azért nem tehetett, mivel hiányzott a zenekíséret. Volt ugyan a szobában egy zongora, de nem volt a ki játszik rajta. A koronaherceg végre ráhatározta magát, leült a zongorához eljátszott maga egy tanczdarabot mit aztán a „csalodány” szépen el is lejett.

— **Sz. 14—873 par.** Nyilvános köszönet Kornheisser József ur a „Grand kávéház” bérloje 1873 január 2-án kávéháza tisztá jövedelmét a kolozsvári önkéntes túzólló egylet javára átengedvén, a tiszta bevétel 231 ftr. 20 kr. o. é. volt, a mely összegből 100 ftrtal nevezett bérloj ur az egylet alapító tagjai közé vételtett f. l. a 131 ftr 20 kr. pedig ajándékozás czímen adatott számolásba. — Fogadja a nemes keblű bérloj ur kiifju egy-ek nevezett öszveget bevenni alkalmat szolgáltatt és a n. é. közönség ki számos és tekintélyes öszvegű felülfizetéseikkel hozzájárult az egylet nevében halás köszönetünket. A kolozsvári önkéntes túzólló egylet parancsnokságától 1873 Január hó 18-án Minorich Károly főparancsnok. Polcz Rudolf segéd tiszt.

— **Tavaszi januárban.** A „Reform” szerkesztőségének kerti és mezei virágokból egy bokréttát küldtek a napokban Csongrádból, melyet közelebb szedtek Somogyban.

— **Római sírra akadtak** Tapolozafőnél egy sírleben. Egy kőkoporsó volt benne, melyben embercsontok feküdtek. A fedelen levő felirat szerint a koporsó Chr. szül. e. 264-ből való tehát 1609 éves.

— **Ügyes vadászok.** Lichnowsky porosz herczeg múlt vasárnap táviratilag tudósította a „Sport”-ot, hogy egyik vadászatán 192 percz alatt 205 nyulat ejtett el egyedül. Az osztrák-magyar követ gróf Károlyi közelebb tartott vadászatain öt órai időközben 700 nyulat lött. — Csaknem hihetetlen!

— **Sardou a „Palais Royal-színháznak”** egy új darabot nyújtott be.

— **Napoleonnak** nemesak Milanóban, de Velenczében és Spalotában is akarnak szobrot állítani.

— **Az őszi vetések** jelenlegi állapotáról beérkezett jelentések a földmívelés, ipar- s kereskedelmi ministeriumban összeállítván; az eredmény ez: Az erdélyi részekben a buzára nézve 48 jó, 100 közép, 33 ros; a rozsa 52 jó, 100 közép, 30 ros; a kétszerese 45 jó, 71 közép, 30 ros; a repezére 26 jó, 18 közép, 10 ros. A beérkezett összes magyarországi jelentések közül a buzára 516 jó, 292 közép, 60 ros; a rozsa 465 jó, 282 közép, 64 ros; a kétszerese 318 jó, 182 közép, 42 ros; a repezére 356 jó, 111 közép, 36 ros. Az erdélyi részekben az öszt megelőző szárazság és szokatlan nagy számban mutatkozó egerek okoztak károkat, különben a kilitások eddigé kielégíthetőknek mondhatók.

— **A magyar keleti vasut** az 1872 év lefolyása alatt 54 mérföldnyi üzletvonalan 473,034 utazót és 4 499,874 mázsa podgyaszt, gyorsút és terhet szállított. Az öszes uyers bevétel 1.171.692 ftr 90 kr., esik tehát mérföldenként és évenként 21,68 ftr.

— **Törzsgulya** felállítását célozza a földmívelési ministerium a fogarasi ménes utárlomban és addig is, míg e gulyából eladható tenésznagy jut rendelkezésé alá, az 1874. évtől kezdődőleg az erdélyi gazd. egylet véleményének meghallgatásával a mezőhegyesi gulyából évenként 15—20 növendék b. k. fog Erdélyben elárverzetni. Öszinte öömmel üdvözlők ministeriumnak ezen üdvös intézkedését, a törzsgulya s ékhelyének felszereségére nevez azonban némi kételvek merülnek fel, melyeknek döntő hely en illő kifejezést adni a erdélyi gazd. egylet hivatás szerű kötelességének tartotta.

— **Az orosz állambudget** a jelen évre fölösleget mutat.

— **Válogatos tolvaj.** Bécsben közelebről egy fiatal embertől midőn a czirkusból estve hazafelé tartott, erőteljes őp ember kért alamizsnát. A fiatal ember készséggel nyitotta meg tárczáját; az ál-koldus hirtelen bele-pillantott s így kiáltott fel: „soh’ se fáradjon: azt gondoltam, hogy több pénze van!” Ezzel a meglepetett ifjunak megvetőleg hátat fordítva a sötétben eltűnt.

— **Gazdag nászajándék.** Közelebről St.-Franciscoba két gazdag lözsér gyermek kelt össze. A figyelmes völgevény leendő nejét 400,000 dollár értékű menyasszonyi ajándékkal lepte meg.

— **A genfi nagy tanács** 400,000 frankot szavazott meg a Genfben építendő új színházra. A város 800,000 frankkal járul a fennebbi összeghez. A színházat 1300 nézőre építik.

— **A marhavész** Bécsben folyton terjed.

— **A bonapártista lapok ellen.** — Versaillesi távirat szerint közelebb szigorú rendelkezéseket fognak alkalmazni.

— **Ez is ajánlat.** Amerikai lapok hozzák a következő hirdetményt: „Alolirt, mint fiatal, ép, egészséges férfi tudatja az orvos és sebész urakkal, hogy illő díjért kész bármiféle kísérleti operatióknak alávetni magát. Ajánlatok stb.” Ez miután esetre a legoriginálisabb valamennyi eddig még létező amerikai iparágak között.

— **Az angol kereskedelem** 1872-ben a kivétel 255,961,609 ftr. értékű volt. — Múlt december hóban kivitték 3,924,593 mázsa buzát 2,486,144 ft. str., és 1,069,834 mázsa gyapotot 4,778,510 ft. str. értékben.

— **Tejnéző.** A boroszlói rendőség használja az új találmányt, melynek segítségével nem csak azt lehet megtudni, meg van-e a tej hamisítva, hanem azt is, hány rész tej van e vegyítékben.

— **Tacitusnak** emléksztórára gyűjtjelenleg több olasz tudós. A szobrot Turinban akarják felállítani.

— **Furcsa tévedés.** Egy morva faluban közelebről, kereszteleés ment vegbe. A baba a gyermeknek, szülei tudta nélkül Tamás nevet adott, azonban midőn hazament, roppant rémületére észrevette, hogy a gyermek leány. Most az egész falu azon töri fejét, miként lehetne a „Tamás”-ból nő nevet fázagni.

— **Egy fiatal házaspár** Illinois államban, a féj 19, a nő 13 éves, egymákokért folyamodtak a törvényszékhez.

Nemzeti színház.

Szombaton Január 18-án, 2-ik Rákoczy Ferencz fogsága” eredeti dráma 5 felv. írta Szilgietit. Ezen szép és ügy kidolgozása mint tárgya által szinpadainkon biztos jövőjű és hatásos szinmű eltalált szereposztás folytán sikerült előadásban részeseül, csak Kolonics bibornok szerepe volt gyenge kezek közt. A második felvonásban tulságosan improvisált német beszéd elmaradhatott volna és Kovács Gyula, ki 2-ik Rákoczy Ferencz nem könnyű szerepének úgy szenteskedő és óvatoss, mint nyílt és hazafittöltő lángoló árnyalatait különben művészilag alakította, midőn mint udvaronc, XIV Lajos udvari divatja szerinti díszruhában a hesszeni fejedelemlél megjelen, hogy leánya kezét megkérje, minden udvarnál és a bécsinél annyival inkább divatozott és a divatozó hajlongások valamelyikét annyival inkább jelezhetne volna, mert Rákoczy Ferencz jellemfestésének épen fővonása az, hogy minden körülményekhez magát alkalmazni tudta.

Zrínyi Ilona kicsiny, de hatásos szerepét Némethi Irma a hazafi bánat és anyai fájdalom hű és meleg átérzésével művészilag személyesítette. Mátrai jól maszkírozott és alakított Zrínyi Boldizsár volt. Szentgyörgyi Bercsényi Miklós a bus és nyers magyar, Szilágyi a hesszeni fejedelmet igyekezett személyesíteni. Boér Emma Amalia hálás szerepét szépen játszta de tapsokban is részeseül. Kendi jeles páter Knitellus volt. Krasznainak ezuttal hátatlan szerep jutott. Dezső Lehman szerepében eléggé helyén volt. A közönség a historiai művek iránti rokonszenvét tanúsította, midőn daczára a közözüli bálnak, mely ugyanezen ostvén igényelte részvétét a színházban is, nem rendkívüli de közepes szép számban megjelent.

Vasárnap, jan. 19-én „A londoni koldusok” szinmű 5 felvonásban. Kerekded s összevágó előadás — Boér Emma k a. (Smike) sok bensőséggel játszott. — Krasznai (Miklós) ma azon jelenetben, midőn Boér Enmát halátos fogságából megmenti, oly találon színezett, hogy mindkettőjüket háromszor egymásután zájossan kihívták. — A darab két comicus alakja: Szilágyi (oskóla mester) és Kendi (Prosperus) kitűnően töltöttek be szerepöruket. Ralf a ravasz pénzváltó szerepével Dezső próbálkozott meg közepes sikerrel. — Mátrai (Bekker) és Kovács Gyula (a gróf) elismeréssel kell szólanunk, csak hogy az utóbbi kissé rekedt volt. Az eredeti angol Johnt Berényi Gyula jól személyesíté, e téren talán nagyobb sikerrel működhetnék, az ének ez kissé bajoran megy. — A vasárnapi előadás telt ház elő foly le. A szereplők iparkodtak kedvvel játszani.

Felelős szerkesztő Sándor János.

Öt hitel-sorsjegyre

két 1864-ki 100 ftos, két 1864-ki 50 forintos sorsjegyre, 1 Salm-, 1 Clary-, 1 Pálffy-, 1 Genois-, 1 Budai-, 1 Windschgrätz-, 1 Waldstein-, 1 Como- és 1 Keglevich-sorsjegyre játszhatni

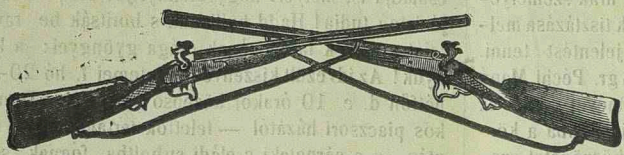
C. csoportu játéktársulatunkban

18 résztvevő közt, 25 negyedéves 7 ftos részletfizetéssel. **Már az első 7 ftos negyedéves részlet lefizetése után** a Clary-sorsjegyek január 30-kán, az 1860-ki és a Genois-sorsjegyek február 1-n, az 1864-ki sorsjegyek mártius 1-én, a Hitel-sorsjegyek április 1-n sat. sat. leendő húzásában játszik minden résztvevő **évenként a három milliónál több nyereségre.**

Teljes befizetés után a sorsjegyek főszedei árfolyam szerint eladatnak s áruk a résztvevők közt egyenlő arányban elosztatik. A törvényszerű bélyegilleték minden részletjegy után egyszerűsmindekorra 1 ft. 30 kr. Megrendelések és a további részletfizetések postai utalvány által eszközölhetők. **Nyeremények azonnal kifizetendők.**

Az 1839-ki fő-nyereményt 1871 szeptember 1-én. Az 1864-ki fő-nyereményt 1870 szeptember 1-én nálunk nyerték játéktársulatban részletfizetés mellett.

Az osztr. Industrial-bank váltóirodája
ezelött
Fürst Ede,
Bécs, Istvántér.
(Után nyomatot nem díjazunk.)

Kupacsos fegyverek átalakítása

Lancasterre.

Legújabb találmányom szerint, bármely előtöltő vagyis kupacsos fegyvert

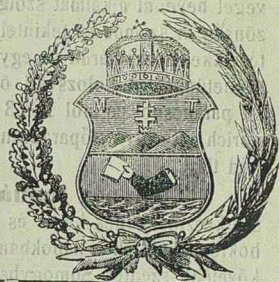
Lancasterre

átalakítok 30—36 frtért. Uj lancaster saját készítményem 80—200 frtig.

Beness Endre,

lakik Pesten őszuteza 22 sz.

DRÉHER

IGNÁCZ,

M.K. EGYETEMI SEBÉSZ MŰTŐ ESZKÖZGYÁRNOK

Hatvani utca 9. szám alatt magy. kir. egyetem mellett Pesten.

Ajánlja gazdag tárat, minden sebészi eszközökből, melyek a legjobb angol aczélből készítve és a legújabb alakban; kívánat szerint összeállított tárczában frt. 11—25—60; nagyobb készletek, mint: boncz-, esonkítási-léglő- (Trepanatio), szülészeti-, szemészi-, fogászi- és fülészeti műtőeszközökben, továbbá: méhzuhanyszók, önesörézők (Clyso-pomp), méhfecskendők czin- és rugyvantából, bőr alatti fecskendők, gégetükrészeti eszközök, villám-delej-gépek kis alakban 15 frt., nagyobb 25 frt., nagy fajtából, frt. 35—45; minden legújabb eszközök rugyvantából, sérvkötők, minden fajtából állítható és állított labdával frt. 3—12.

Mindezekből mindenkor nagy választék készen áll, tehát akár mily nagy rendelésnek leggyorsabban megfelelhetek; mivel üzletem már 26 éven át fennáll, így üzleti összeköttetésem folytán a legelső hírneves francia és angol gyárakkal azon állapotba helyezve vagyok, hogy mindenkor nagy választék rendelésre készen áll; mindenféle angol és francia pöttesap és szála-csok, tejhuzók, tejszivattyúk (Milchpumpe) viasz- és hurszála-csok és méhkoszoruban.

Minden időben friss himió-oltó anyag kapható.

40 huzásra

évenként melyek közt

- 2 főnyeremény 300,000 ft.
- 1 „ 220,000 ft.
- 7 „ 200,000 ft.
- 1 „ 150,000 ft.
- 11 „ 110,000 ft.

még nagyszámú 60,000, 50,000, 40,000, 30,000 forintos nyeresemény van játszhatni

A. csoportu játéktársulatunkban

egy részletjegyvel 18 résztvevő közt, 25 negyedéves 7 forintos részletfizetéssel.

E kedvelt csoport

minden, az osztrák birodalomban létező állam- és magán kölesön-sorsjegyet tartalmazza, a melyek főszedei árkeleti ára a teljes befizetés után a résztvevők közt elosztatik. A törvényszerű bélyegilleték a részletjegyre egyszerűsmindekorra 1 ft. 30 kr. **Már az első részlet lefizetése után 7 forintjával,** a Clary-sorsjegyek január 30-kán, az 1860-ki és Genois-sorsjegyek február 1-én, a magyar díj- és stanislaui sorsjegyek február 15-én sat. sat. leendő legközelebbi húzására játszik minden résztvevő.

Az 1839-ki fő-nyereményt 1871 szeptember 1-jén. Az 1864-ki fő-nyereményt 1870 szeptember 1-én nálunk nyerték játéktársulatban részletjegyvel.

Az első osztr. Industrial-bank váltóirodája
ezelött
Fürst Ede,
Bécs Istvántér.

A hírlapokban bármely könyvkereskedés által hirdetett könyvek, hangjegyek, általam gyorsan és azonnal kaphatók.

Demjén László
Legújabb hangjegyek.

Könyv-, mü- hangjegy-kereskedés és zongora tár.
m. k. egyetemi könyvtár Kolozsvárt.

Legújabb hangjegyek.
Ijűségi iratok és képos könyvek minden kor számára. Ma- és általánosági könyvek, egyszerű olcsó, új szűzű díszkötésben. Iskolai alkönyvek, nagy választékban.

Az elsők közt az irodatom minden ágából azonnal kaphatók vagy megrendelhetőek a vidékre is rögtön elküldtetek.

Zongorák 300 fttól 450 fttig
Pianinok 350 fttól 450 fttig
Használt zongorák 80 fttól 180 fttig.
a legolcsóbb áron a minőség szerint, jótállás mellett.

(620) 7-*

Egy hosszú öl tűzifa csak 15 frt.

helyt Kolozsvárt

Siessen mindenki szükségleteit addig beszerezni, míg ezen fatömegből tart.

Raktár helyiség barátok-kertje sétatérutca.

Megrendelések **Keresztesy Pál** tulajdonosnál.

Demjén László

m. k. egyetemi könyvtárúsnál Kolozsvárt megjelent és általa minden könyvkereskedésben kapható:

Kolozsvár története.

Oklevéltárral. (I.) Ös-, ó- és középkor. (513. Kr. e. — 1540. Kr. u.)
Egy külön kötet világsító rajzokkal. (36 tábla.)

Irta **Jakab Elek,**

Ára 10 frt.

(327)

E minden tekintetben nagy, epochalis munkát itt hosszasan dícsérgelni és ajánlani feleslegesnek tartom, csak annyit kívánok megjegyezni, hogy Kolozsvár város és munka kiadásával magának maradó emléket emelt Siessen tehát e város értelmes közönsége, e munkát pártfogása alá venni és terjeszteni, hogy a nagyszorgalmu és szaktudós írónak minél több kedvet öntsön e munka folytatására, melynek legérdekesebb része az újabbkor története lesz. A ki megszerezte magának ezen 3 részből álló első kötetet, az bizonyára érdeklő lapozgatni és benne bvárkódni, s a folytatásai minden áron megszerezze magának.

Szekely oklevéltár.

Kiadja a m. történelmi társulat kolozsvári bizottsága, szerkesztette

Szabó Károly.

I. kötet 1211 — 1519. 1872 Ára 2 forint.